

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ: ΣΧΕΣΗ ΑΝΑΓΚΗΣ Ή ΑΣΚΟΠΗ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ; (του Μερκούριου Αυτζή)

✘ Πριν περάσω στο κυρίως μέρος της ανακοίνωσής μου θα ήθελα να διατυπώσω ορισμένα χρήσιμα ερωτήματα:

1. Τι προσφέρει στο παιδί ένα καλό λογοτεχνικό βιβλίο;
2. Τι προσέχω όταν επιλέγω βιβλία για το παιδί μου;
3. Με ποιους τρόπους μπορούμε να βοηθήσουμε το παιδί μας να αγαπήσει το βιβλίο;
4. Είναι όλα τα βιβλία ποιοτικώς κατάλληλα; Πώς ξεχωρίζω ένα καλό λογοτεχνικό βιβλίο;

Μερικές απαραίτητες εισαγωγικές επισημάνσεις:

Στη σύγχρονη δυτική κοινωνία που ζούμε, μια κοινωνία κυρίως πολυπολιτισμική, τα προβλήματα είναι και σύνθετα και πολύπλοκα. Από τη μια απολαμβάνουμε τα αγαθά που μας προσφέρει ο σύγχρονος δυτικοευρωπαϊκός πολιτισμός και οι νέες τεχνολογίες, από την άλλη, την ίδια στιγμή, βιώνουμε τις συνέπειες αυτής της ραγδαίας εξέλιξης. Η παγκοσμιοποίηση επιπλέον που συντελείται με οικονομικούς όρους και μέσω των διαδικτύων τείνει να επιβάλλει μια νέα τάξη πραγμάτων. Αποτέλεσμα; Να βιώνουμε καθημερινά το κυνήγι του χρόνου, τον αγώνα για το μεροκάματο, το κυνήγι των επαγγελματικών υποχρεώσεων, την ανεργία, τον καταναλωτισμό, τα χρέη, φυσικά το άγχος και επιπλέον τη βία, την εγκληματικότητα, το ρατσισμό, το φόβο μη συμβεί κάτι στο παιδί μας κλπ. Τα παραπάνω είναι και τα κυριότερα χαρακτηριστικά της σύγχρονης κοινωνίας μας. Σε ότι αφορά το θεσμό της οικογένειας. Τελευταία βλέπουμε να κλονίζεται και αυτός. Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι οικογένειες είναι πυρηνικές, δηλαδή

αποτελούνται από τους δύο ή τον ένα γονέα και τα παιδιά.

Ο παππούς και η γιαγιά, αν και είναι μέλη της οικογένειας, έχουν το δικό τους σπίτι, ζουν στο χωριό ή σε άλλη περιοχή της πόλης ή στην καλύτερη των περιπτώσεων στο διπλανό σπίτι ή στο κάτω όροφο της πολυκατοικίας. Σπανιότατα μοιράζονται τα ίδια τετραγωνικά με τα παιδιά και τα εγγόνια τους. Κατά συνέπεια η αγαπητική σχέση που υπήρχε παλιότερα μεταξύ παππούδων και εγγονών όπου ο παππούς ή η γιαγιά αφηγούνταν ιστορίες και παραμύθια στα εγγόνια τους δεν υπάρχει. Το ρόλο της αφήγησης ή της ανάγνωσης έχει αναλάβει κατά κύριο λόγο η μάνα και σε κάποιες περιπτώσεις σύγχρονων ζευγαριών και ο πατέρας. Σε τι βαθμό όμως γίνεται αυτό και πόσο σημαντικό είναι; Θα το δούμε στη συνέχεια. Οι Έλληνες συγκριτικά με τους άλλους Ευρωπαίους δε φημιζόμαστε για αναγνώστες και οι έρευνες αποδεικνύουν ότι ο Έλληνας δε διαβάζει τόσο λογοτεχνικά βιβλία. Μπορεί να αγοράζουμε τουλάχιστον δυο ή τρεις φορές τη βδομάδα αθλητικές εφημερίδες και περιοδικά με σχόλια κοινωνικά, βιβλία όμως σπάνια. Και υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που δεν έπιασαν ποτέ στα χέρια τους λογοτεχνικό βιβλίο. Πώς λοιπόν μπορούμε να κάνουμε τα παιδιά μας να το αγαπήσουν;

Πριν δώσουμε απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, θα ήθελα να δούμε τι προσφέρει ένα καλό λογοτεχνικό βιβλίο.

1. Τι προσφέρει στο παιδί ένα καλό λογοτεχνικό βιβλίο;

Η συγγραφέας Ζωρζ Σαρή έχει πει σε κάποια ανακοίνωσή της: «Ένα πανεπιστήμιο υπάρχει, το βιβλίο». Ένα καλό βιβλίο, πρώτα απ' όλα, ικανοποιεί την περιέργεια για γνώση, ανοίγει ένα παράθυρο στον κόσμο για να γνωρίσει το παιδί άλλους λαούς, άλλους πολιτισμούς, τις κατακτήσεις του ανθρώπινου πνεύματος, της επιστήμης και της τεχνολογίας. Στην περίπτωση αυτή το παιδί αναγνώστης απολαμβάνει την ελευθερία του ταξιδιώτη εκείνου που μετακινείται χωρίς κανένα περιορισμό σε διάφορους τόπους, πολιτισμούς και εποχές. Από την Αρχαία Ελλάδα και τα μέρη που πάτησε ο Ηρακλής ή ο Θησέας μπορεί να μεταβεί στους Αγίους τόπους τα χρόνια του Χριστού ή στα βάθη της Ανατολής και την

Αίγυπτο με το Μέγα Αλέξανδρο κι ακόμα πιο πέρα στα πέρατα της γης με τον Κολόμβο και το Μαγγελάνο, να κάνει το γύρο της γης με το Φιλέα Φογκ ή να ακολουθήσει τον καθηγητή Λίντεμπρογκ στο κέντρο της γης κλπ. Επίσης με την ανάγνωση ενός καλού βιβλίου το παιδί δεν επιτυγχάνει μόνο τη γνώση, την απλή πληροφόρηση ή την ανάλαφρη ψυχαγωγία, αλλά και κάτι ουσιαστικότερο. Καλλιεργεί τη φαντασία και τη σκέψη, οξύνει την κρίση, ενθαρρύνεται συναισθηματικά, σε κρίσιμες περιπτώσεις διαφεύγει από τον κόσμο της ωμής πραγματικότητας, οπότε και εκτονώνεται και ικανοποιείται συναισθηματικά ζώντας έμμεσα τα βιώματα και τα κατορθώματα των ηρώων. Χαίρεται με τις χαρές τους, αγωνιά με την αγωνία τους και γενικά εμπλουτίζει το συναισθηματικό του κόσμο με τις συγκινήσεις που προκαλεί η περιπέτεια, η εξερεύνηση και το άγνωστο που ζει μέσω των ηρώων των βιβλίων. Παρόλο που ζει μέσα σ' ένα κόσμο βίας ικανοποιείται να βλέπει το δίκιο και το καλό να θριαμβεύουν, γιατί μέσα του έχει αναπτυγμένο το αίσθημα του δικαίου.

Το καλό βιβλίο ανοίγει στο παιδί νέους ορίζοντες, του δημιουργεί νέα ενδιαφέροντα, το ευαισθητοποιεί και το βοηθάει να γνωρίσει τον εαυτό του και τα ανθρώπινα προβλήματα. Του μεταδίδει τους κανόνες, τα ήθη, έθιμα και τις αξίες μιας κοινωνίας, όπως την αλήθεια, τη δικαιοσύνη, την εργατικότητα, την ειρηνική συνύπαρξη κλπ. Και το βοηθάει έτσι να ξεπεράσει τον εγωκεντρισμό και τις αδυναμίες του. Επίσης οξύνει τη σκέψη του παιδιού, πλουτίζει τις παραστάσεις και το λεξιλόγιό του, το βοηθάει στην εκμάθηση της γλώσσας και στην ορθογραφία και του βελτιώνει την εκφραστική ικανότητα. Το βιβλίο είναι ένα πολύτιμο απόκτημα, ένας αληθινός και πιστός φίλος κι ένα σπάνιο μέσο ψυχαγωγίας, αφού προσφέρει στο παιδί-αναγνώστη ψυχαγωγία, αισθητική απόλαυση, στιγμές χαλάρωσης κι εκτόνωσης αλλά και στιγμές συναρπαστικές. Είναι το αντικείμενο που έχει μια άμεση σχέση με τον Αναγνώστη: αισθητική, ιδιοκτησιακή, συντροφική, ελευθεριακή, αγαπητική, πνευματική... Τέλος, με τα μηνύματα και τα πρότυπα συμπεριφοράς που προβάλλει συμβάλλει στη διαμόρφωση ορισμένων πεποιθήσεων κι ακόμη στην ολοκλήρωση της προσωπικότητας του παιδιού. Γι' αυτό και δεν είναι καθόλου

τυχαίο που η σημαντικότερη γερμανίδα συγγραφέας Jella Lerman είχε πει αμέσως μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο σε συνέδριο της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη Νεότητα (IBBY): «Αν θέλουμε να φτιάξουμε έναν κόσμο καλύτερο από το σημερινό, πρέπει ν' αρχίσουμε από το παιδικό βιβλίο».

2. Τι προσέχω και επιλέγω βιβλία για το παιδί μου;

Η επαφή του παιδιού με το βιβλίο και η αγάπη του γι' αυτό μπορεί και πρέπει να ξεκινάει πριν από τα πρώτα του γενέθλια. Κατά συνέπεια η οικογένεια είναι ο πρώτος και σημαντικότερος παράγοντας που μπορεί να συμβάλλει στην ουσιαστική επαφή του μικρού παιδιού με το βιβλίο. Τι προσέχουμε όμως όταν επιλέγουμε βιβλία για τα παιδιά μας; Με δεδομένο ότι στο εμπόριο κυκλοφορεί ετησίως ένας μεγάλος αριθμός βιβλίων για παιδιά και νέους (συνολικά περίπου 3.000 τίτλοι) η επιλογή είναι πραγματικά δύσκολη. Βασική προϋπόθεση είναι να γνωρίζουμε το στάδιο νοητικής και πνευματικής ανάπτυξης του παιδιού μας. Κατά τη βρεφική ηλικία (0 – 2 ετών), δηλαδή την αισθησιοκινητική περίοδο, επιλέγουμε βιβλία με μεγάλες εικόνες και έντονα χρώματα που τραβούν την προσοχή του παιδιού και κατά προτίμηση βιβλία πάνινα και πλαστικά. Στα νήπια μέχρι και 6 ετών αρέσουν τα βιβλία με ζωηρόχρωμες εικόνες και μικρό σφιχτό κείμενο. Έχουν ανεπτυγμένη την τάση του ανθρωπομορφισμού και του ανιμισμού οπότε ακούν με ευχαρίστηση τους μεγάλους που τους διαβάζουν μικρά ποιήματα ή απλές σύντομες ιστορίες γύρω από θέματα ή αντικείμενα που τους είναι γνώριμα, όπως ο εαυτός τους, το σπίτι τους, οι φίλοι τους, η οικογένειά τους, η φύση, τα ζώα, κ.ά. Τους αρέσει να ταυτίζονται με τον ήρωα της κάθε ιστορίας, δεν αγαπούν όμως τις ιστορίες που τους τρομάζουν. Επομένως τα βιβλία που επιλέγουμε θα πρέπει να έχουν λέξεις που ξεχωρίζουν και είναι ενδιαφέρουσες. Λέξεις με ομοιοκαταληξία, λέξεις αστείες ή που επαναλαμβάνονται και ο ήχος τους συναρπάζει. Επίσης βιβλία με φανταστικές καταστάσεις και χαρακτήρες που δίνουν τη δυνατότητα στο παιδί να υποδυθεί ρόλους ή να παίξει φανταστικά παιχνίδια.

Κατά την πρώτη σχολική ηλικία (6 – 8 ετών), όπου αναπτύσσεται στο παιδί η συγκεκριμένη σκέψη και ενδυναμώνεται ο ανισμισμός και ο ανθρωπομορφισμός της προηγούμενης περιόδου προσέχουμε τα παρακάτω: α) Τα παιδιά που δε μπορούν να διαβάσουν ακόμα μόνα τους προτιμούν βιβλία με ιστορίες και παραμύθια με μεγάλα γράμματα και πολλές εικόνες. β) Αυτά που διαβάζουν με ευκολία μπορούν να χαρούν συλλογές παραμυθιών, μικρά διηγήματα, ποιητικές συλλογές ή βιβλία με περιπέτειες. γ) Για τα παιδιά αυτής της ηλικίας υπάρχουν και βιβλία που προσφέρουν γνώσεις με ευχάριστο τρόπο. Όπως και στην προσχολική ηλικία έτσι και στην πρώτη σχολική τα παιδιά ενδιαφέρονται για θέματα που έχουν σχέση με τη φύση, το οικολογικό περιβάλλον, τα ζώα, για ιστορίες από τη Μυθολογία και τη ζωή του Χριστού, καθώς και για αξίες όπως η αγάπη, η φιλία, η ειρήνη κ.ά.

Στη μέση σχολική ηλικία, δηλαδή τα παιδιά 9 – 12 ετών που παρουσιάζουν μια τάση ανεξαρτητοποίησης προτιμούν κυρίως βιβλία με περιπέτειες, ταξιδιωτικές περιγραφές και θέματα όπου κυριαρχεί η προσωπικότητα του ήρωα. Στην ηλικία αυτή η ταύτιση με τον ήρωα είναι πιο έντονη. Έτσι τα βιβλία θα πρέπει να προβάλλουν πρότυπα ηρώων που δρουν συλλογικά και για το καλό του κοινωνικού συνόλου. Από τα μέσα της τρίτης τάξης και κυρίως από την τετάρτη τάξη του δημοτικού τα παιδιά καλό είναι να αρχίζουν να διαβάζουν ανάλογα μυθιστορήματα. Στις δυο τελευταίες τάξεις τα ενδιαφέροντά τους περιστρέφονται γύρω από τις διαπροσωπικές σχέσεις (γονέων και παιδιών, παιδιών μεταξύ τους), γύρω από άτομα με ειδικές ανάγκες, από ατομικά, ιστορικά και ευρύτερα κοινωνικά προβλήματα, όπως η υιοθεσία, το διαζύγιο, η οικολογία, η επιστημονική φαντασία, η ειρήνη, η μετανάστευση, η προσφυγιά κ.ά. Ένα σημαντικό υφολογικό στοιχείο που επιζητούν όλα τα παιδιά αυτής της ηλικίας είναι το χιούμορ.

Τέλος, στην προεφηβεία και εφηβεία όπου το παιδί αρχίζει να αποκτά χαρακτηριστικά περισσότερο πιο κοντά στον ενήλικο, ενδιαφέρεται για βιβλία με θέματα που είναι σχετικά πρωτίστως με τις διαφυλικές σχέσεις, τα έντονα προβλήματα της νεολαίας (ναρκωτικά, AIDS, σύγκρουση με τους γονείς και τους δασκάλους,

κ.ά.) αλλά και με κοινωνικά και παγκόσμια προβλήματα, όπως η βία στα γήπεδα, η ψυχογενής βουλιμία και ανορεξία, ο ρατσισμός, η εγκληματικότητα, η οικολογία, η τεχνολογία, η διαπολιτισμικότητα κ.ά. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η επιλογή των βιβλίων θα πρέπει να γίνεται ύστερα από γόνιμο διάλογο με τα παιδιά μας κι όχι επιτακτικά και στην καλύτερη περίπτωση από τα ίδια τα παιδιά.

3. Με ποιους τρόπους μπορούμε να βοηθήσουμε το παιδί μας να αγαπήσει το βιβλίο;

Η φιλιαναγνωσία ως στόχος είναι μια σύνθετη υπόθεση και εξαρτάται από κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς και άλλους παράγοντες. Και σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να αποδεχτούμε ότι εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο της διαπαιδαγώγησης των παιδιών μας κι έχει την ίδια βαρύτητα και αξία με την υγεία και υγιεινή διατροφή τους. Κατά συνέπεια όπως ανησυχούμε για την υγεία, τη διατροφή και τη σωματική τους ακεραιότητα το ίδιο θα πρέπει να ανησυχούμε και για την πνευματική και ψυχική τους υγεία. Ως εκπαιδευτικός οφείλω να ομολογήσω ότι το σχολείο, λόγω της επιστημονικής γνώσης που διαθέτει, έχει την κύρια ευθύνη καλλιέργειας της φιλιαναγνωσίας στους μαθητές μέσα από διάφορες τεχνικές και μεθόδους. Το αν γίνεται ή όχι είναι ένα άλλο θέμα συζήτησης και δεν είναι της ώρας. Αυτό όμως δεν απαλλάσσει τους γονείς από τη δική τους ευθύνη. Ο ρόλος τους είναι καθοριστικός στο να υιοθετήσουν τα παιδιά τους συμπεριφορές και να αποκτήσουν συνήθειες που προάγουν το πνεύμα και την κουλτούρα τους.

Όπως είπαμε η σχέση παιδιού και βιβλίου είναι σχέση αισθητική, ιδιοκτησιακή, συντροφική, ελευθεριακή, αγαπητική, πνευματική, οπότε ως τέτοια θα πρέπει να καλλιεργείται κι από τους γονείς. Πώς όμως; Σίγουρα όχι λέγοντας στο παιδί μας πως το βιβλίο είναι καλό και πως θα γράφει ή θα μιλάει ωραία, αν το διαβάσει και τα παρόμοια. Τέτοιου είδους επιχειρήματα πετυχαίνουν ακριβώς το αντίθετο, γιατί το παιδί αυτόματα ταυτίζει το «εξωσχολικό» λογοτεχνικό βιβλίο με το σχολικό, που του είναι ήδη ένα βάρος κι ίσως βραχνάς. Ο καλύτερος τρόπος είναι να

γίνουμε οι ίδιοι πρότυπα μίμησης, από την πιο μικρή ηλικία.

Τι εννοώ; Εφαρμόζουμε τεχνικές και πρακτικές επινοητικές και δημιουργικές.

Πιο συγκεκριμένα:

α) Σε κάθε σπίτι είναι αναγκαίο να υπάρχει βιβλιοθήκη. Είτε μια κεντρική που στα χαμηλότερα ράφια να βρίσκονται τα παιδικά βιβλία για να είναι προσβάσιμα είτε μια παιδική στο δωμάτιο του παιδιού. Ακόμα και στην πιο τρυφερή ηλικία, στην κούνια του, το παιδί ωφελείται να έχει βιβλία. Στόχος είναι να έχει οπτική επαφή με αυτά και να μπορεί να τα πιάνει στα χέρια του. Κατά συνέπεια η βιβλιοθήκη να μην είναι ένα έπιπλο ή ένα μπιμπελό απαγορευμένο αλλά ένα χρηστικό εργαλείο που να παρουσιάζει κινητικότητα. Η συνευθύνη για τη δημιουργία, την τάξη, την ενημέρωση και τον εμπλουτισμό της, καθώς και την ανταλλαγή και δανεισμό βιβλίων έχει ιδιαίτερη σημασία και το παιδί πρέπει να συμμετέχει στη διαδικασία αυτή.

β) Με την πρακτική της συνανάγνωσης είναι δυνατό να καταστήσουμε τα παιδιά μας λειτουργικούς και μόνιμους αναγνώστες. Την πρακτική αυτή μπορούμε να την εφαρμόσουμε από την ηλικία που το παιδί μας είναι ακόμα βρέφος. Καθημερινά την ώρα που το ταΐζουμε, που παίζουμε μαζί του ή λίγο πριν τον ύπνο του μπορούμε να του αφηγούμαστε ή και να του διαβάζουμε ιστορίες και παραμύθια. Αυτό μπορεί να συνεχιστεί και μετέπειτα σ' όλη τη διάρκεια του νηπιαγωγείου. Στα νήπια αρέσει πολύ η επανάληψη, έτσι αν σας ζητήσουν να διαβάσετε ξανά και ξανά (παραπάνω φορές) ένα παραμύθι μην τους το αρνηθείτε. Επίσης από αυτή την ηλικία είναι ωφέλιμο να καθιερώσουμε και την ώρα ή το δίωρο του βιβλίου (κάθε Σάββατο ή Κυριακή). Την ώρα αυτή όλα τα μέλη της οικογένειας, μαμά, μπαμπάς, παιδιά, συγκεντρώνονται και συζητούν για τη βιβλιοθήκη και την κίνησή της, για ένα βιβλίο που διάβασαν, για μια εκδήλωση για το βιβλίο που συμμετείχαν, διαβάζουν αποσπάσματα από κάποια βιβλία ή ολόκληρα βιβλία, αν είναι μικρής έκτασης, συζητούν για κάποιο βιβλίο που διάβασαν όλοι.

Το τελευταίο επιβάλλεται, επειδή έτσι οι γονείς, γνωρίζοντας το περιεχόμενο του βιβλίου, μπορούν να παρέμβουν καθοριστικά στη διαπαιδαγώγηση του παιδιού τους.

γ) Κατά την ώρα του βιβλίου η «συνομιλία» με τα κείμενα είναι αποδοτική. Καλλιεργείται ο προφορικός και γραπτός λόγος, βελτιώνεται η έκφραση και οξύνεται η φαντασία και η κριτική σκέψη. Η πρακτική αυτή είναι δυνατό να γίνει κι από τις μικρές ηλικίες και μπορεί να περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως: 1) την αντικατάσταση του ήρωα ενός παραμυθιού με άλλους, 2) το μέρδεμα των παραμυθιών μεταξύ τους, γνωστή και ως παραμυθοσαλάτα, 3) την αφήγηση μιας ιστορίας ανάποδα, 4) τη συνέχιση και προέκταση μιας ιστορίας, 5) τη συμμετοχή του παιδιού ως ήρωα σε κάποιο παραμύθι κ.ά. Όλες οι παραπάνω δραστηριότητες συμβάλλουν στη δημιουργία ενός μόνιμου και ενσυνείδητου αναγνώστη.

δ) Η καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας μπορεί να επιτευχθεί και μέσα από το παιχνίδι και άλλες ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Με αφορμή κάποιο βιβλίο ή βιβλία συμπληρώνουμε όλα τα μέλη της οικογένειας σχετικά ερωτηματολόγια, κατασκευάζουμε τα εξώφυλλα του βιβλίου της οικογένειας, τα οποία καλούνται να εικονογραφήσουν τα παιδιά, φτιάχνουμε και λύνουμε σταυρόλεξα και παίζουμε βιβλιοπαιχνίδια, απονέμουμε βραβεία για την ανάγνωση ή άλλη δραστηριότητα κ.ά. Με όλα αυτά δημιουργούμε μια ευχάριστη ατμόσφαιρα και τα παιδιά προσμένουν με λαχτάρα την ώρα αυτή.

ε) Η συμμετοχή και εμπλοκή των παιδιών μας σε διαδικασίες ανάγνωσης είναι εξίσου σημαντικές, αφού μέσα από αυτές αποκτούν αναγνωστικές εμπειρίες. Κατά συνέπεια πηγαίνουμε τακτικά μαζί με τα παιδιά μας σε βιβλιοθήκες, σε εκθέσεις βιβλίου, σε μεγάλα βιβλιοπωλεία, σε βιβλιοπαρουσιάσεις και τα φέρνουμε σε επαφή με όλο το έντυπο υλικό (καταλόγους, αφίσες, σελιδοδείκτες, αυτοκόλλητα, κριτικές βιβλίων, αποκόμματα εφημερίδων κ.ά.)

στ) Παρακολουθούμε και μαζί με μας παρακολουθούν και τα παιδιά

μας την κυκλοφορία του βιβλίου. Φροντίζουμε να ενημερώνεται για τις νέες κυκλοφορίες κι αυτό μπορεί να γίνει με ένα μόνο τηλέφωνο στους εκδοτικούς οίκους ζητώντας τους να μας αποστείλουν το νέο τους κατάλογο ή μέσα από το διαδίκτυο, όταν επισκεφτούμε την ιστοσελίδα τους.

ζ) Τέλος, διάφορες εκδηλώσεις της καθημερινότητάς μας, όπως μια εκδρομή ή ένας περίπατος στο περιβάλλον, ένα γεγονός ή περιστατικό που μας συνέβη, ένα οπτικό ή ακουστικό ερέθισμα κ.ά. μπορούν να γίνουν αφορμή για αναγνωστικές αναζητήσεις και συζητήσεις. Π.χ. Την ώρα του περιπάτου μας η παρατήρηση κάποιου μεταναστευτικού σμήνους πυροδοτεί τη συζήτηση για τις μεταναστεύσεις των πουλιών και φυσικά και αβίαστα μας βοηθάει να συζητήσουμε για τη σύγχρονη μετανάστευση και για παιδικά βιβλία που έχουν ως ήρωες μετανάστες.

4. Είναι όλα τα βιβλία ποιοτικώς κατάλληλα; Πώς ξεχωρίζω ένα καλό λογοτεχνικό βιβλίο;

Είναι τόσα πολλά τα βιβλία που κυκλοφορούν ετησίως που οι μέρες του χρόνου δε επαρκούν, ώστε να ενημερωθούμε για όλα αυτά. Επιπλέον είναι αδύνατο να γνωρίζουμε ανά πάσα στιγμή ποιο νέο βιβλίο κυκλοφόρησε κι αν αυτό είναι καλό. Το δυστύχημα είναι ότι όλα τα βιβλία δεν είναι ποιοτικά. Κι αυτό που πρέπει να επισημάνουμε είναι ότι όπως ενδιαφερόμαστε για την ποιότητα των φαγητών μας το ίδιο θα πρέπει να μας απασχολεί και η ποιότητα των βιβλίων. Η επιλογή τους θα πρέπει να γίνεται πάντοτε λαμβάνοντας υπόψη ποιο είναι το παιδί μας, τη νοητική και πνευματική του ανάπτυξη, η ηλικία του, τα ενδιαφέροντα και οι προτιμήσεις του, ό,τι είπαμε δηλαδή παραπάνω. Μια κάποια εγγύηση ποιότητας είναι το όνομα του συγγραφέα, χωρίς βέβαια αυτό να ισχύει για όλα του τα βιβλία, όταν μάλιστα αυτά είναι πάρα πολλά και ετησίως εκδίδονται περισσότερα από δύο. Τρία, τέσσερα, πέντε, έξι ή και παραπάνω.

Με δεδομένο ότι απουσιάζουν οι σοβαρές κριτικές από έγκυρους κριτικούς βιβλίων (αυτές που βλέπουμε κατά καιρούς στις εφημερίδες είναι παρουσιάσεις και μάλιστα στημένες οι

περισσότερες) βαρύνουσα μπορεί να είναι η γνώμη του βιβλιοπώλη της γειτονιάς, ενός φίλου που ασχολείται, κάποιου συγγραφέα βιβλίων για παιδιά αν γνωρίζουμε, του βιβλιοθηκονόμου ή βιβλιοθηκάρη, του δασκάλου που γνωρίζουμε ότι υλοποιεί στην τάξη του προγράμματα προώθησης της φιλιαναγνωσίας, κάποιου φιλόλογου που επίσης υλοποιεί προγράμματα σχετικά με το βιβλίο και φυσικά η δική μας μετά από σχετική έρευνα. Σημαντική βοήθεια μπορούν να μας δώσουν και τα ειδικά βιβλία και περιοδικά που κυκλοφορούν στο εμπόριο και μπορούμε να έχουμε στο σπίτι μετά από παραγγελία. Τέτοια είναι το περιοδικό Διαδρομές (Ψυχογιός), Παράθυρο στον κόσμο, το Διαβάζω κ.ά.

Καλό είναι ένα Σάββατο το μήνα να επισκεπτόμαστε κάποιο μεγάλο βιβλιοπωλείο και επιτόπου στο χρόνο που διαθέτουμε κι αφού ζητήσουμε και τη βοήθεια της πωλήτριας, να μελετήσουμε και να επιλέξουμε εκείνα τα βιβλία που θα κρίνουμε εμείς και το παιδί μας καλύτερα. Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω ότι ένα ποιοτικό βιβλίο έχει ή πρέπει να έχει τα εξής χαρακτηριστικά: Να είναι καλογραμμένο, σφιχτό, με γλώσσα που ρέει. Να συνεπαίρνει τον αναγνώστη από την πρώτη κιόλας σελίδα. Να προκαλεί το ενδιαφέρον και να το διατηρεί αμείωτο μέχρι το τέλος. Να μιλάει στο παιδί με ειλικρίνεια και όχι με ασάφειες ή αναλήθειες. Να το οδηγεί αβίαστα και σταδιακά στα μονοπάτια της υπόθεσης. Να συγκινεί και γενικά να ερεθίζει τα συναισθήματα. Να παρέχει γνώσεις και χωρίς διδακτισμό να προβάλλει φυσικά και αβίαστα πρότυπα μίμησης. Τέλος το σημαντικότερο να γίνεται αντικείμενο και μέσο αισθητικής απόλαυσης.

Πηγή: Λογοτεχνία και εκπαίδευση,
merkouriosaytzis.psichogios.gr

Από/φωτογραφία: tvxs.gr